Šifra kandidata:

Državni izpitni center

M 1 2 1 5 3 1 1 1

SPOMLADANSKI IZPITNI ROK

FILOZOFIJA

Izpitna pola 1

Komentar besedila

Torek, 5. junij 2012 / 90 minut

Dovoljeno gradivo in pripomočki:
Kandidat prinese nalivno pero ali kemični svinčnik.
Kandidat dobi dva konceptna lista in dva ocenjevalna obrazca.

SPLOŠNA MATURA

NAVODILA KANDIDATU

Pazljivo preberite ta navodila.
Ne odpirajte izpitne pole in ne začenjajte reševati naloge, dokler vam nadzorni učitelj tega ne dovoli.

Prilepite kodo oziroma vpišite svojo šifro (v okvirček desno zgoraj na tej strani in na ocenjevalna obrazca). Svojo šifro vpišite tudi na konceptna lista.

Izpitna pola vsebuje 4 filozofska besedila, od katerih izberite eno in napišite komentar, ki naj obsega najmanj 600 besed. Število točk, ki jih lahko dosežete, je 22.

V preglednici z "x" zaznamujte, komentar katerega filozofskega besedila naj ocenjevalec oceni. Če tega ne boste storili, bo ocenil prvi komentar, ki ste ga pisali.

1.	2.	3.	4.

Pišite **v izpitno polo** z nalivnim peresom ali s kemičnim svinčnikom. Pred komentar prepišite avtorja besedila in naslov dela, ki ste ga izbrali. Pišite čitljivo. Če se zmotite, napačno besedo ali poved prečrtajte in jo zapišite na novo. Nečitljivo besedilo bo ocenjeno z 0 točkami. Osnutek komentarja pišite na konceptna lista. Osnutek se ne upošteva pri ocenjevanju.

Zaupajte vase in v svoje zmožnosti. Želimo vam veliko uspeha.

Ta pola ima 12 strani, od tega 2 prazni.

© RIC 2012

Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia Scientia Est Potentia

Prazna stran

1. Platon: Država

Prevod Jožeta Košarja

»Kdor ima le malo izkušenj v geometriji, nam ne bo oporekal, da je ta znanost v pravem nasprotju z izrazjem ljudi, ki se z njo poklicno ukvarjajo.«
»Kako?«
»Le-ti uporabljajo smešne in prisiljene izraze; kakor da opravljajo **neko praktično delo zaradi praktičnega cilja, govorijo o kvadriranju, konstruiranju, dodajanju (preštevanju) in podobnem; pri tem pa vendar rabi vsa znanost le enemu cilju: spoznavanju**.«
»Vsekakor.«
»Tudi v tem se morava sporazumeti.«
»V čem?«
»Da pri tem spoznavanju gre za **to, kar večno obstaja, in ne za to, kar nastaja in propada**.«
»Seveda sva si v tem edina. Geometrija je spoznavanje tega, kar večno obstaja.«
»Potemtakem **vodi dušo k resnici** in zbuja filozofsko mišljenje, ki dviga našega, zdaj po nepotrebnem navzdol naravnanega duha.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Jože Košar. Založba Mihelač, Ljubljana 1995, 527a-527c)

Prevod Gorazda Kocjančiča

»Ljudje, ki imajo vsaj malo izkušenj v geometriji,« sem nadaljeval, »nama gotovo ne bodo oporekali v tem, da je to védenje povsem v nasprotju z besedami ‹*lógoi*›, kakršne v njej izrekajo ljudje, ki se z njo ukvarjajo.«
»V kakšnem smislu?« je vprašal.
»Res govorijo zelo smešno in prisiljeno, saj vse, kar govorijo, **govorijo zaradi dejavnosti in kot ljudje, ki delujejo, najsi 'kvadrirajo', 'začrtujejo', 'prištevajo' in vse podobno, kar tako izrekajo – dejansko pa se s (tem) celotnim naukom ukvarjamo le zaradi spoznanja**.«
»Vsekakor,« je odvrnil.
»Torej se morava strinjati še v tem.«
»Čem?«
»Da (se z njim ukvarjamo) zaradi spoznavanja **večno bivajočega, ne pa spoznavanja nečesa, kar 'nekoč' nastaja in propada**.«
»Seveda se je s tem lahko strinjati,« je rekel. »Geometrija je namreč spoznavanje večno Bivajočega.«
»Potemtakem, plemeniti moj, **vleče dušo k resnici** in stori, da filozofsko razumevanje dvignemo k zgornji resničnosti v tem, v čemer se zdaj po nepotrebnem zadržujemo spodaj.«

(Vir: Platon: Država. Prevod Gorazd Kocijančič. Mohorjeva družba, Celje 2004, 527a-527c)

V navedenem odlomku Platon obravnava problematiko pravega spoznanja in vprašanje resnično bivajočega. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kako Platon razume spoznanje in kakšno vlogo ima pri spoznanju geometrija. Razložite tudi, kakšen je odnos med tem, kar večno obstaja, in svetom, ki nastaja in propada, ter vse skupaj umestite v širši kontekst besedila.

2. Aristotel: Nikomahova etika

Kdor se udejstvuje v skladu s svojim umom in se mu pokorava, ta ima svoje življenje najlepše urejeno, še več, zdi se, da je tudi bogovom najljubši. Če se namreč bogovi – kot verujemo – kaj brigajo za človeško dejanje in nehanje, tedaj lahko upravičeno sklepamo, da se veselijo ob tem, kar je v človeku najboljšega in njim najbližjega – **to pa je um** –, in da človeka, ki to »najvišje« v sebi najbolj ljubi in ceni, poplačajo z dobrim, ker skrbi za stvari, ki so njim pri srcu, in ker ravna pravilno in plemenito. **In nobena skrivnost ni, da ima te lastnosti predvsem moder človek; torej ga bogovi najbolj ljubijo, kot ljubljenec bogov pa je deležen tudi največje srečnosti. Kot vidimo, je moder človek tudi s tega vidika najsrečnejši.**

(Vir: Aristoteles: Nikomahova etika. Prevod Kajetan Gantar. Slovenska matica, Ljubljana 1994, str. 321-322)

V navedenem odlomku Aristotel obravnava razglabljanje kot samozadostni končni smoter, ki nudi človeku najslajše užitke. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kaj je po Aristotelu človekova naloga in kaj je po Aristotelu najvišje v človeku, razlago pa umestite v kontekst celote Aristotelove etične teorije.

3. Descartes: Meditacije

V ta namen pa mi ne bo treba pokazati, da so napačna prav vsa /mnenja/, saj bi tega bržkone ne mogel nikdar doseči. Toda ker mi pamet pravi, **da moram pri ne popolnoma gotovih in nedvomnih stvareh pridržati soglasje nič manj skrbno kakor pri očitno lažnih, bo za ovržbo vseh, prvih in drugih, zadoščalo, če v vsaki posebej najdem kak razlog za dvom**. Tudi mi zato ni treba obdelati vsake posebej, zakaj tako opravilo bi ne imelo ne konca ne kraja. Ker **se samo od sebe podre vse, kar stoji na spodkopanih temeljih**, se bom prècej lotil prav tistih principov, ki so se nanje opirale vse moje nekdanje misli.

(Vir: Descartes: Meditacije. Prevod Primož Simoniti. Slovenska matica, Ljubljana 1988, str. 2)

V navedenem odlomku Descartes obravnava problem dvoma. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg vsaj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite, kakšno vlogo ima v Descartesovih Meditacijah dvom in kakšen je odnos dvoma do vednosti, svoj komentar odlomka pa umestite v okvir celote dela.

4. Nietzsche: H genealogiji morale

Misel, proti kateri se tu borimo, je vrednotenje našega življenja s strani asketskih svečenikov: oni ga (skupaj s tem, kar mu pripada, »narava«, »svet«, celotna sfera nastajanja in minevanja) povezujejo s povsem drugačnim bivanjem, ki se mu življenje zoperstavlja in ga izključuje, *razen če* se morda ne obrne proti sebi, če *sámo sebe zanika:* v tem primeru, v primeru asketskega življenja, **velja življenje kot most k onemu drugemu bivanju**. Asket obravnava življenje kot zmotno pot, po kateri se človek mora vračati, dokler ne prispe tja, kjer se pot začne; ali pa kot zmoto, ki jo človek ovrže z dejanjem – ki *naj bi* jo ovrgel: kajti on *zahteva,* da ji sledimo, kjer more, izsiljuje *svoje* vrednotenje bivanja. Kaj to pomeni?

(Vir: Nietzsche, Friedrich: H genealogiji morale. Prevod Teo Bizjak. Slovenska matica, Ljubljana 1998, str. 302-303)

V navedenem odlomku Nietzsche pojasnjuje vrednotenje življenja ljudi s strani asketskih svečenikov. Razložite, kakšna je vloga asketskih idealov in asketskih svečenikov v Genealogiji morale. Napišite enovit komentar k odlomku v obliki RAZLAGALNEGA eseja, ki naj bo dolg najmanj 600 besed. Odlomka ne obnavljajte, temveč razložite vlogo asketskih idealov, predvsem trditev, da je »življenje most k onemu drugemu bivanju«, svoj komentar odlomka pa umestite v okvir celote dela.

AVTOR BESEDILA IN NASLOV DELA

Prazna stran